

PESIMISTICKÝ POHLED NA SVĚT ANEB JEHO ZÁNİK

Budu vám vyprávět příběh. Pozorně poslouchejte. Ten příběh jsem potkal jednou na svých cestách, šel za mnou, držel se mne, i ve snech jsem ho viděl, i ve spánku mě pronásledoval.

1. Krok

V mládí se vydal jeden Muž do světa. Byla taková doba, kdy mladí do světa nechodili, kdy seděli doma a žili ve vlastním zániku. Nevěděli o krizi. O krizi světa, který už dál nechtěl ...

Ten Muž poznal cizí kraje, cizí zvyky, cizí řeči, cizí ženy a celý život. A začal mít všeho dost.

Chtěl zpátky domů. Ale uvítal ho docela jiný domov, než jaký opustil.

"Človče, to je senzace!" řekl mu jeden starý přítel.

"Co je senzace?" nechápal Muž a přítel se s ním už dál nezabýval, protože ho pokládal za hlupáka.

A tak Muž nevěděl, co je senzace a nedovedl pochopit ten jásot kolem něho, ten povyk, rej, to nadšení, tu všeobecnou radost a veselí. Ptal se lidí, ale udivené pohledy, které se ho jakoby bály, ho srazilily zpět do vlastní nevědomosti. Přestával se tedy ptát.

A nadšený svět žil nadšeně dál.

"Poslouchej, co tu děláš?" oslovil ho jednou večer neznámý Stařec.

Obrátil se k němu.

"Nedělám nic, protože nechápu dnešní svět," odpověděl tedy po pravdě a čekal, co na to Stařec.

Čekal udivený pohled. Čekal vyděšený, škodolibý, čekal potměšilý pohled.

Nečekal, že Stařec mu odpoví.

"Zeptej se, co nechápeš".

Muž se usmál, že konečně potkal přítele.

"Všichni jsou veselí, smějí se. Zdá se mi, že je něco neobvykle těší. Nevím co. A nemohu proto s nimi žít."

"Tys tu dlouho nebyl, vid'?" Stařec si zapálil dýmku. Potom se Muži podíval do tváře tak pronikavě, tak hluboko, že Muž své oči zavřel.

"Nemáš proč ukryvat svůj pohled. Jsi bez viny, když nevíš. Když o ničem nevíš. Jsi nevinný, proto ostatním připadáš jako hlupák. Proto tě odmítají, a proto tě nemohou přijmout."

Odmlčel se. Dlouho nic neříkal. Mezi oběma postavami nebylo nic. Jen ticho.

A vycházející kouř z dýmky.

"Lidé si zpřijemnilí život. Novým vynálezem. Zázračným vynálezem moderní techniky a lidské pýle. Lidské vytrvalosti a lidské touhy po moci. Televize soukromí objevená panem profesorem Arnoldem, nejvýraznější personou tohoto století!" Stařec mluvil klidným smutným hlasem, ale poslední slova řekl téměř s opovržením.

"Jakže? Soukromí? O tom nic nevím," ozval se náš nevinný Muž.

"Máš manželku?" "Chceš se přesvědčit o její nevěře? Máš dceru? Chceš vědět, s kým tráví svůj volný čas? Máš přítele? Chceš znát jeho nejslabší místo?"

"Co mi to tu vykládáš, dědo?" zvolal Muž rozhořčeným hlasem.

"Zázračný profesor Arnold se svou zázračnou televizí," řekl posměšně Stařec a vůbec nebral na vědomí tu předchozí poznámku.

"Malý přístroj, který vypadá jako docela obyčejný počítač. Stačí doplnit správné údaje, jako je popis osoby: její rodné číslo, bydliště, věk, stav, jméno, datum, čas a já nevím, co ještě. Přístroj ti ukáže osobu právě v ten okamžik, který jsi naprogramoval. Třeba i na toaletě. Nebo v depresi. Když se miluje nebo když umírá."

Muž mlčel. Stařec vyčkával na odpověď.

Muž mlčel, protože musel přemýšlet. To je přece skvělé, ano. Vždyť... Najednou nedokázal najít žádné

přednosti toho hloupého vynálezu. Žádné výhody. Proč se lidé tak radují? Bylo mu smutno. Zdvihl oči a zavadil pohledem o Starce. Cítil se provinile a nevěděl proč. Cítil potřebu obhájit ten vynález, a také nevěděl proč. Cítil potřebu obhájit sebe, a už vůbec nevěděl proč. "Je to skvělá věc. Opravdu. Děkuji, že jste mne informoval." Víc neřekl, protože nemohl. Měl hlavu plnou krásných vět, ale nešly ven. Nešlo to. Nemohl obhájit sebe ani svět, protože to neuměl.

A Stařec to poznal.

"Jsi hodný chlapec. Víš ale, že na tom nic skvělého není. Lidé se budou nenávidět ještě víc než dnes, protože se budou bát jeden před druhým. Nebudou ani v soukromí takoví, jací by chtěli být. Nebudou nikdy v dobré náladě a nikdy v klidu. Budou neustále tísněni pocitem, že je někdo pozoruje. Budou neupřímní a podezíraví. Stanou se loutkami a hráči. Všichni budou hrát. Už brzy pochopí, jak se mylili, když měli radost z tohoto vynálezu. Už brzy.

A mimochodem... Díky tomuto -skvělému vynálezu- jak ty říkáš, byli vyhubeni ptáci."

"Ne. To není pravda," řekl Muž divným hlasem. Nezněl ani udiveně, ani vyděšeně nezněl. Jen divně.

"Neexistují. Záření při zapojení je pro ně smrtelné. Naštěstí jen pro ptáky. Ovšem pokud se tomu dá říkat štěstí."

Stařec se zle zasmál: "Ještě je to -skvělý vynález -?"

"Mlč, "okřikl ho Muž, "věřím ti. Ale co mám dělat?" Vypadal bezradně a Starcovi ho bylo líto. Byl příliš nevinný, příliš dětinský a příliš důvěřivý.

"Přežít bez ptáků a dalších takových -skvělých vynálezů-".

"Neříkej už to slovo. Mrazí mě při tom zvuku, trhá se ve mně něco při tom slově, prosím tě už ho nikdy nevyslovuj. "

Řekl to velice prosebně a opravdově. Protože to také opravdově myslel. A nikdy nic neříkal, jestli si to také nemyslel.

"Jsi zvláštní člověk," řekl Stařec a zmizel.

Muž se tomu nedivil. Jenom ho udivilo, že se nedivil.

Ale pak ho přepadl obrovský smutek a strach. Báł se světa. Rozběhl se po těch jeho nejrůznějších cestách a neustále hleděl vzhůru. Do oblak, na modré nebe. Hledal ptáky. Jediného ptáčka. Ale nenašel ty ptáky. Odletěli jinam nebo je zahubil vynález.

Teď teprve si Muž uvědomil příšernost události, zrůdnost civilizace.

Ještě ale doufal...

2. Krok

Muž dlouho a dlouho hledal někoho, kdo by mu rozuměl. Ale nedařilo se mu. Lidé se smáli, potom mlčeli a nakonec se mu vyhýbali. Nevěděli, co vlastně chce. Co chtěl? Zachránit svět?

"Podívejte se. Podívejte se na oblohu. Není tam jediný pták, "ukazoval lidem. Tvářili se nevšímavě. Jenom děti se zastavovaly a ptaly se: "A pane..., co je to pták?" Muž jim to nechtěl vysvětlovat. Považoval to za zbytečné. A děti to ostatně ani moc nezajímalo. Nebyly zvědavé, byly to zvláštní děti, které se uměly jen napůl smát.

Stařec se neobjevoval. Bylo to dobré nebo špatné znamení?

"Co tu překážíš? Uхни!" Utrhl se na něj nepřátelský hrubý hlas. Stál na ulici a díval se na zem. Pod sebe. Viděl jen dva páry bot a zmačkaný papír. Více nechtěl vidět. A pak se ozval ten hlas. Nechtělo se mu zvedat hlavu k oblakům. Snad odejde, myslel si. Hlas neodešel. Naopak.

Zařval: "Seš hluchý?" Muž vzdychl a podíval se za hlasem. Představoval si u toho hlasu postavu, představoval si lidské tělo rozzlobeného člověka. Představoval si zamračený obličej.

Nebylo tam však nic. Muž se kolem sebe rozhlédl. Nic. A ještě jednou se otočil. Nikdo tam nestál. Muž se polekal toho prázdna. Slyšel vůbec ten hlas? Nebo se mu to zdálo?

Když sám sebe přesvědčil, že hlas na něj nikdy nepromluvil a nepromluví, když se smířil s myšlenkou,

že to byl přelud, ozval se znovu.

"Hej, člověče, ty mě neslyšíš?"

Trhl sebou. Zás tu nikdo nebyl. Je snad blázen?

"Nenamáhej se, mě neuvidíš. Nemám tělo. Nejsem člověk. Jsem jenom hlas a jsem tomu rád."

"Proč na mne mluvíš?" zeptal se opatrně Muž, protože se toho hrubého Hlasu bez těla bál.

"Chci ti dát radu. Nepřekážej."

"Ale já přece..."

"Překážíš. Proč zkoumáš oblohu, no?" Hlas zněl výhrůžně.

"Říkám ti, nepleť se do toho. Zapomeň na Starce a na ptáky."

Muž přemýšlel. Bál se Hlasu, protože nevěděl, komu patří. Ale co mu může udělat, co mu může provést? Přestal se ho bát, když poznal, že nepatří nikomu.

"Nikomu nepřekážím a nikoho si nevšímám. Nech mě na pokoji. A Starce najdu, to ti přísahám"

"A ptáky? Ty taky najdeš?" zeptal se Hlas jízlivě. Muž zesmutněl. Začal nenávidět. Otočil se a utíkal pryč. Chtěl utéct Hlasu, už se s ním nikdy nechtěl setkat, tušil, že je v něm všechno zlo světa.

S duší dítěte, které ztratilo rodiče nebo hračku hledal Starce. Hledal ho na místech, o kterých si byl jist, že ho tam může nalézt. Hledal Starce dlouho. Ale nemohl ho najít. A přitom byl Stařec na každém jeho kroku. Usmíval se, že ho Muž nezklamal. Jenom čekal na okamžik, kdy se s ním opět setká. Kdy si s ním promluví. Bál se toho okamžiku, protože věděl, že jsou to kovová pouta krutosti lidí. Již druhá pouta, ještě horší, nebezpečnější a hloupější než první.

Ten okamžik nastal výkřikem.

"NOVÝ fantastický VYNÁLEZ! ! !"

Zaslechl to Muž i Stařec najednou. Oba na jiných místech a s jinými myšlenkami.

A lidé řvali nadšením. Fantastický vynález žít ve vodě. Dýchat pod vodou. Lidem patřila téměř celá pevnina, potom celá pevnina, a nyní i moře, řeky... Lidé jásali, že se stanou pány vod. Prázdniny v moři, víkendy v řekách. Lidem bylo báječně. Jediným člověkem, kterému báječně vůbec nebylo, byl náš Muž. Nevěděl, co tento objev přinese hrozného, ale věděl, že to hrozné bude. Stál uprostřed radujících se lidí a najednou mezi nimi spatřil Starce. Pomalu k němu krácel.

"Jsi spokojen?" zeptal se ho. Muž zavrtěl hlavou.

"Ty pilulky budou dalším stupněm k sebezničení"

"Pilulky?" podivil se Muž, "jaké pilulky?"

"Přece ten vynález. Další vynález potrhleho Arnolda, který se rozhodl zlikvidovat svět."

"Přeháníš, dědo" vykřikl Muž. "Spolkneš jednu pilulku a za jednu hodinu se organismus přeorientuje na vodní. Krabička těch prášků vydrží na měsíc života pod vodou." Stařec mluvil jakoby jen sám se sebou.

Nedíval se na Muže a neslyšel jeho námitky. Až když Muž vykřikl: "A proč je to špatné? Člověk získá cenné zkušenosti, bude to něco nového a třeba to přinese lidstvu užitek. Kdo ví? Bude to jiný život."

Muž chtěl pokračovat, ale Stařec ho přerušil. Dost nahněvaně. "Cha. Jiný život. To tedy bude jiný život. Ale jaký?!!"

Muž se zahleděl do toho vrásčitého obličejce, zkoumal na něm každou vrásku, jizvu dlouhého života. Zase se nemohl zbavit dojmu, že Stařec mluví pravdu. Už nechtěl obhajovat svět.

Snad ho chtěl jenom zachránit, ale byl sám. A ten svět, který se pokoušel zachránit se mu smál a nebral ho vážně. Lidé ho pokládali za blázna. Jenom Stařec a Hlas s ním jednali jinak. Stařec se ho snažil přesvědčit a Hlas ho chtěl také přesvědčit. Ale každý se ho pokoušel přesvědčit jinak. Každý mu chtěl dát tu svoji pravdu. A Hlas se ho navíc bál.

Muž si náhle vzpomněl na Hlas a napadlo ho, zeptat se na něj Starce.

"Jednou jsem slyšel Hlas, který neměl tělo. Byl to jenom Hlas. Mluvil. Vyhržoval. Varoval mě. Co to bylo za Hlas?" Stařec se zasmušil. Neřekl mu: "Proč sem pleteš nějaký hlas?"

Řekl: "Ten Hlas tě chtěl zvrátit v myšlení. Vyhržoval ti. Čím? Varoval tě. Před čím?"

Zmlkl a čekal na odpověď.

"Před tebou mě varoval a vyhrožoval mi sám sebou. Svým bytím. Svým hlasem."

"Nevaroval tě přede mnou, ale před tvými myšlenkami. Ten Hlas se tě bojí."

Muž kývl. Věděl to. Kupodivu tohle on věděl. Stařec se spokojeně usmál a zmizel.

Muž si uvědomil, že nedořešili otázku pilulek.

Uvědomil si, že neví, proč jsou dalším nebezpečím. Neví, proč se ostatní radují a proč má strach jenom on sám.

Nevěděl, že to způsobil jeho pobyt v dalekých krajích, dlouhý pobyt, který mu změnil přehled o světě. A příchod do úplně jiné země než jakou opustil.

Do země, kde se lidé veselí z vlastního konce, zakletí lidé, kteří nerozumí Hlasu ani Starci, lidé, kteří nerozumí Muži, přestože on jediný by je mohl vysvobodit.

Byl zoufalý. Hledal přítele, hledal úchytný bod lidskosti. Nedařilo se mu ho najít. Hledal příčinu nebezpečí pilulek a nedařilo se mu ji najít. Rozhodl se navštívit Člověka číslo jedna: profesora Arnolda.

"Posaďte se," řekl Arnold s úsměvem, ale s určitým vnitřním napětím, protože netušil, co ho čeká. Muž vypadal odpudivě. Jeho oblečení bylo roztrhané a špinavé, tvář měl bledou a vyhublou. Oči mu horečnatě žhnuly. Arnold si ho nejistě prohlížel. Muž mlčel. Arnold čekal.

Konečně promluvil: "Ty vaše pilulky..." začal, ale nedokončil.

"Jsou dobré? Nebo je vám po nich nevolno, cítíte se slabý? Doufal jsem, že nebudou mít nějaké vedlejší účinky." Arnold vypadal velice polekaně, ale i velice ochotně. Muž mu nevěřil.

"To je právě to, co mne zajímá! Ty účinky! Váš objev je katastrofální! Je nutné ho zničit! Proved'te to!! Dokud je ještě čas!!! Dokud se neprojeví ty vedlejší účinky!!!! Rozumíte?!!!!!!" Muž křičel. Poslední věty dokonce řval. Arnoldovy oči uhýbaly.

"Váš vynález je nebezpečím i pro vás."

Arnold se rozesmál.

"Jak jste na to přišel, člověče?"

"Vím to, a vy také. Rozmyslete si, čeho se dopouštíte."

"Pravda", připustil Arnold, "nějaké mínusy můj objev mít bude."

Ale potom se rozzlobil: "To má téměř každý vynález."

"Jenže následky vašeho patentu jsou neúnosné."

"Co vy o tom víte?" odsekl profesor, "moje pilulky způsobují záření, které lidem nevaří."

Hájil se však opatrně.

"Lidem ne," řekl Muž rozhodným hlasem a ani nevěděl, proč to říká. Vždyť neměl tušení, co prášky způsobují. Bylo mu, jakoby mu někdo napovídal.

"LIDEM NE..." zvýšil hlas.

"Jenom rybám, jenom rybám!" zařval Arnold a zhroutil se. Vedle něho se objevil Stařec.

"Vidíš tu zrůdu?" zeptal se a ukázal na Arnolda.

"Tu slabou zrůdu?" A zase zmizel. Muž odešel. A bylo mu smutno.

Ten den obcházel všechny rybáře. Ptal se jich, kolik dnes chytili ryb. Rybáři však měli špatnou náladu. Ani jeden se neusmál. Ani jeden neulovil rybu. Ten den si koupil letenku a letěl až k moři a oceánům. I tam se ptal rybářů. Byli ještě nevrlejší, v ještě horší náladě. Ptal se každého na ryby a hledal vůni ryb v moři a řekách a potocích. Voda neměla tu vůni. Celý svět ji ztratil. Ten den Muž nepotkal člověka, který dnes viděl nebo dokonce jedl rybu. Unavený a celý ztrápený šel večer domů. Na cestě si vzpomněl na svoje rybky v akváriu a na makrelu v ledničce, co zbyla od včerejší večeře. Zasmál se a velice spěchal domů. Spadla z něj veškerá únava, neměl už chuť spát.

V akváriu byla voda, vodní šneci a rostliny. A ještě kameny tam byly.

Otevřel ledničku a našel v ní prázdný papír. Trochu umaštěný.

V křesle v obývacím pokoji seděl Stařec a kouřil.

"Tos udělal ty?" zeptal se ho Muž, i když věděl, že je to nesmysl.

Stařec se ani nenamáhal odpovědět, jen se tak nějak divně podíval a kývl lehce hlavou.

"Tak vidíš."

A Muž nevěděl, co má vidět, jenom věděl, že už nikdy v životě neuvidí žádnou rybu. A přišlo mu to moc líto.

Dokonce se rozplakal.

3. Krok

Svět se s tím vyrovnal. Žil bez ptáků a bez ryb. Nějak mu to nevadilo. Jen Muž byl smutný.

Hlas se chechtal.

"Vidíš. Nic jsi nepořídil. Přidej se k většině a buď šťastný."

"Nikdy bych nemohl být s tebou šťastný!" vykřikl zoufale Muž.

"Jdi pryč. Nelez za mnou. Nechci tě tu."

"To máš smůlu", smál se Hlas a byl zřejmě ve vynikající náladě. Muž to zkusil jinak.

"Proč to vlastně děláš? Nechápeš, že ničíš život?"

"Vím to. A proč bych ho neničil? Já nežiju a nevím, jaké to je žít. Nevím, co je to život. Chci ho tedy zničit. Aby ho neměl nikdo, když ho nemůžu mít já." Muž poznal, že snažení je marné.

Nenáviděl ten Hlas, ale nedokázal se ho zbavit.

A Hlas se ho pak pořád držel, tlačil se na něj a neustále mu vykládal své moudrosti, které nechtěl slyšet, které ho ani trochu nezajímaly. Šel za ním jako stín, ale nikdy ho neviděl vkročit. Jak by ho také mohl vidět přijít, když neměl tělesnou hmotnost. A Hlas šeptal a radil i bez ní. Kradl se potichu za Mužem a stále ho sledoval. Stále mu vykládal své myšlenky. A chtěl, aby Muž zapomněl na svět, aby zapomněl na ptáky a ryby. Ale Muž s ním bojoval, hádal a přesvědčoval. Sám sebe i Hlas. Hlas marně, sám sebe s úspěchem.

Byl šťastný, že alespoň v zaměstnání ho Hlas opouštěl. Jak se však polekal, když si ho Hlas našel i tam. Nakřáplý a zkažený Hlas se dál snažil přesvědčit Muže o svém vlastním zájmu. Potřeboval ho, protože byl jediným na světě, který se nestal jeho otrokem. Byl jediným, který se ho nebál. Hlas si alespoň myslel, že se ho Muž nebojí, ale vlastně to nebyla pravda. Muž byl až šílený, když Hlas zaslechl, trápil se jeho slovy, probouzel se hrůzou ze snů, které šeptaly jeho slova. Muž byl bezradný. Věděl, že se musí něco stát. Že jinak nevydrží.

"Tak co, ještě věříš té své pravdě?" zeptal se ho jednou Hlas vítězným tónem.

"Jaké pravdě?" odpověděl Muž otázkou, "já nemám svou pravdu".

"Vidíš," zajásal Hlas, "vyhrál jsem"

"Ne," zavrtěl hlavou Muž, "je to pravda všech lidí této planety. Měla by být. Ale tys jim ji vzal. Mně ještě ne. "

Hlas už dál nepromluvil.

"Příteli," řekl mu jednou kolega, "neměl jsi jezdit do těch cizích zemí, víš?" Muž nepochopil, co tím myslel. Přemýšlel, dumal, chodil tam a zase sem a znovu tam a nemohl přijít na to, proč mu to kolega řekl.

"Je to přece jednoduché," ozval se potom, když už opravdu nevěděl, hlas.

Muž sebou trhl. Lekl se Hlasu. Ale byl to Stařec.

"Je to tak jednoduché," říkal vážným hlasem, ale oči se mu smály.

Nepatřily do tak starého obličej.

"Tak moc jednoduché," říkal a Muž začínal mít zlost.

"Nenatahuj to a pověz mi, proč to říkal," rozhořčil se.

"Byls dlouho pryč. Příliš dlouho na to, abys rozuměl téhle Zemi. Není už pro tebe domovem. Byl bys jako ostatní, kdybys zůstal. To ti chtěl přítel říct."

"To není žádný můj přítel," namítl Muž, protože nevěděl, co říci jiného.

Stařec se usmál: "Dal ti jen dobrou radu."

"Radu? Vždyť mi na nic není."

"Ne. Teď už ne," řekl Stařec a zmizel.

Muž měl o čem přemýšlet.

Potom usnul a zdálo se mu o tom, že nikdy neodešel. A že nikdy neexistoval Hlas a Stařec. Ráno však bylo velmi mrzuté, protože první, co zaslechl, byl Hlas.

"Dobré jitro," popřál vesele. Muž mlčel a oblékal se.

"Nemáš mě rád. Ale jednou, počkej, jednou se mi budeš klanět."

Hlas se zdál uražen a dlouho se neozval. Muž ale dobře cítil, že tu stále ještě je, že ho pozoruje a v tichu ho nenávidí. Cítil tu nenávist. Potom odešel z bytu ven a zjistil, že nemá kam jít. Byla neděle. Hlas se mu smál za zády, ale on dělal, že o něm neví. A Hlas se moc zlobil, že je přehlížen. Uráželo ho to ještě víc, než když se s ním Muž přel.

Ale potom se začal chechtat. Zběsile, zlověstně, posměvačně a zcela vítězně.

"Víš, co se stalo?" říkal mezi výbuchy smíchu, "lidé se mnou spolupracují. Už jsem nad nimi dvakrát vyhrál a teď zvítězím potřetí." Ještě jednou se zasmál a utichl. Už nebyl. Muž měl zlé tušení. Dal se do běhu, utíkal, co mu síly stačily, běžel, aby nic nevěděl, aby se nic nedozvěděl, utíkal obrovskými skoky, utíkal, aby se zachránil. Alespoň sebe, když svět už nemohl, alespoň sebe, tím, že nic nebude vědět. Bláhový.

"Kam běžíš?" zastavil ho Stařec.

"Člověče, ztratils rozum?"

"Dědo, já už žádný rozum dávno nemám."

"Nemáš? Ale," podivil se Stařec a vytáhl dýmku.

"Mně se zdá, že máš," řekl pomalu, "podívej se, támhle ten ho ztratil". Mávl rukou a Muž se tím směrem zadíval. Spatřil zadumaného mladíka.

"Nad čím přemýšlíš?" oslovil ho tiše. Mladík neodpověděl. Byl zahloubán tak, že ho nezpozoroval.

"Jsi smutný?" ptal se dál muž. Mladík k němu zvedl oči. Byly hrozně staré v tváři tak mladistvé. Upíraly na něho lhostejný pohled starců, kteří čekají už jenom na smrt. Nebylo nic v těch starých očích. A přece.

"Jsem smutný a nejsem smutný," odpověděl Mladík s přestárlyma očima.

"Tomu nerozumím."

"Já také ne", překvapil ho Mladík.

"Ale pak je to nesmysl," namítl Muž.

"Myslíte?" zeptal se Mladík pln nejistoty, "já už totiž nemyslím. Nemám na to čas," řekl ještě a sklopil oči, které si Muž musel stále prohlížet.

"A na co máš čas?" zajímalo Muže.

"Nevím," řekl Mladík a najednou se rozzlobil: "Vy dospělí máte tak hloupé otázky. Bolí mě z nich hlava. Přece mám svůj rozum." Muž měl pocit hlupáka. Raději odešel a vrátil se k Starci.

"Nerozuměl jsem mu," řekl bolestně.

"Je prázdný, víš? Je v něm spousta nesmyslů, pro které žije, ale jinak je prázdný," vysvětlil Stařec.

"A to je budoucnost světa," povzdechl si Muž.

"A před tím jsi chtěl utéct?"

"Ano. I před tím. Svět se zkazil, to je mi už jasné."

"A nepřipadáš si dost moudrý na to, abys ho změnil?"

"Nepřipadám," přiznal se Muž, Je jich proti mně už víc. Nejdřív jen okolní lidé, potom Hlas a teď i tenhle Mladík.

"A já?"

"Ty, dědečku, jsi už moc stár."

"Ano. Na některé věci ano, ale přece jsem mladší než tito Mladíci," řekl a zmizel. Jen kouř byl ještě dlouho cítit. Muž pokrčil rameny a šel si koupit večerník. Rozložil noviny a četl.

Rozbušilo se mu srdce.

NOVÝ VYNÁLEZ - zněl název jednoho článku.

- Vážený pan profesor Arnold dnes převzal Cenu za vynikající výsledky v oblasti vědy a techniky. A zároveň předvedl svůj nejnovější patent, který znamená obrovský převrat v naší dopravě. Nový přístroj pana Arnolda má image obyčejného opasku s několika tlačítky. Po jeho nasazení se lze přepravit bez použití městské hromadné dopravy nebo osobního vozu na vzdálenost až několik set kilometrů. Podrobnosti se dočtete na dalších stránkách.

Muž dočetl a zahleděl se do prázdna. Noviny mu vypadly z roztřesených rukou. Všiml si, jak zestárly po přečtení těch pár řádek. Muž si noviny ještě jednou prohlédl a začal je trhat na malé kousky. Pod článkem byla fotografie smějícího se Arnolda. Muž se škodolibě uchechtl, když i jeho roztrhal na tak malé kousičky, že úplně zmizel. Potom se zvedl a odešel. Noviny tam ležely a nikdo je rozhodně nemínil uklidit. A odnést do popelnice. A spálit. Ale Hlas foukl do roztrhaných kousků a ty se seřadily znovu v úsměvnou fotografii nositele Ceny za vynikající výsledky a tak dále.

Kdyby měl Hlas ruce, spokojeně by zatleskal.

Muž už noviny nekupoval. A přece se dozvěděl problém spojený s dalším vynálezem.

Prý se záření nelíbí hadům a ještěřům.

Mizí.

Prý vymírají.

Profesor se k tomu vyjádřil:

"Kdo z nás si oblíbil plazy? Někteří jsou jedovatí, nebezpeční. K ničemu nám nejsou. Mou zásluhou se lidstvo plazů zbavilo." Uklonil se a očekával potlesk. Nezklamal se. Bouřlivý, vítězný a provázený pochvalnými výkřiky, že má pan profesor pravdu.

Ale kde byla skutečná pravda, to věděl jenom Muž, který se v Zoologické zahradě smutně díval na prázdná terária.

4. Krok

Muže zajímalo, co lze ještě zničit. Také ho zajímalo, co praštěný profesor ještě vymyslí. Muže to sice zajímalo, ale zároveň se toho děsil. Jak odporné tušit svou vlastní záhubu. A Muž ji tušil celou svou bytostí, celým svým tělem. A byl sám. Zajímalo ho, kolik živočichů zůstalo. A byl mile překvapen. Zjistil, že nebezpečným paprskům zůstali ušetřeni savci.

Smál se tedy a hladil psy, mazlil se s kočkami a koťaty, bečel z legrace na ovce a plakal dojetím při pohledu na srnky, laně a jeleny. Savci, nejkrásnější ze všech živočichů, největší přátelé lidí. Muž zadoufal. Snad nechtějí lidé ztratit i je? Zadoufal, ale přišel Hlas.

"Cha, cha, cha," smál se, "neraduj se, tím víc budeš zklamaný. Jak dlouho tu zůstanou? Jen se podívej.

A Muž se podíval a viděl. Viděl svět, ve kterém tohle všechno muselo zahynout. Viděl oblohu, kde létala jen letadla. A zhrozil se. Viděl vodu a na ní plout loď a v ní jen bloudit lidi bez cíle. A zděsil se.

A uviděl zem a na ní ještě život. A moc se polekal.

Zem ještě žila. Na jak dlouho? Řekl správně Hlas.

"Ty, člověče, je mi tě líto!" zvolal na něj a hned pokračoval: "Celý svět se smířil a ty ne. Trpíš.

V naprostém osamění. Trpíš. A nikdo není s tebou. Proč se tedy nevzdáváš?" Hlas měl zase pravdu.

Že by zmoudřel? Napadlo Muže, ale vzápětí to zavrhl, protože Hlas pronesl: "Měl by ses i ty stát mým sluhou. Potřebuji tě."

"Raději bych zemřel" řekl Muž hlasem, který byl daleko, zněl v dálce a přece ho bylo slyšet.

Šel domů a zamkl se tam. Nechtěl nikoho vidět a nic slyšet. Zrcadlo rozbil, protože ani sám sebe vidět

nechtěl. Nechtěl vidět tu tvář, tolik se podobající ostatním, tvář, která ho spojuje s lidmi.

Nechtěl ji proto vidět. Seděl v křesle a uvažoval. Uvažoval nad tím, že si koupí psa.

Bude ho chránit. Toho psa nikomu nedá. Ať si profesor vymýšlí, co chce. Rozhodl se, oblékl si kabát a nasadil klobouk. Vyrazil do ulic, kde bylo ještě mnoho psů. Ale on ho chtěl koupit. Bohužel to byl problém. Nikde neměli psy. Až jeden chlapec mu daroval své štěně. Jako dárek, řeklo to dítě a smálo se, že ten velký pán má radost. Smálo se, protože někomu dalo svého psa. Muž mu dal alespoň čokoládu. Chlapec to uvítal.

"Děkuji, pane," a chtěl odejít. Potom se zarazil a řekl ještě: "Pane, dávejte na sebe pozor. Slibte mi to."

Muž se velmi podivil.

"Ale proč? Copak mi něco hrozí?" Kluk kývnul hlavou.

"Ano. Je to ve vašich očích. Nedivte se. Já poznám, když někomu není do smíchu. Něco hrozného máte v těch očích. "

"Mluvíš jako dospělý, prcku," smál se Muž a chtěl odejít.

"Někdy mluvím líp," zavolal za ním chlapec, "pamatujte si to."

Ale Muž si to nepamatoval. Dětem nevěřil, nebral je vážně. Zdálo se mu, že nemají rozum. A chudák si neuvědomil, že dospělí také nemají rozum. Pozdě večer vzpomínal na malého chlapce, který tak podivně mluvil.

A zvířata, která jako mláďata sají mléko, žila. Žili lidé, žil Muž a žil svět.

"Jsi spokojen?" zeptal se ho zas jednou Stařec.

Nejdříve nemohl odpovědět. Ale zamyslel se a řekl: "Ano, protože jsem dlouho neslyšel Hlas."

"To Ho tak nenávidíš?"

"Ano. Tak moc Ho nenávidím."

"Tvé srdce je přeplněno nenávistí. Neměl by ses snažit něco víc?"

Muž se zasmál: "Ach, starý, co víc? Mám se ho snad naučit milovat?"

"Ne. Přehlížet."

"To nejde. Je příliš hloupý."

Stařec kývl hlavou. "A ty chytrý."

"To říkat nechci" odporoval Muž.

"Já vím." A Stařec se zabral do svých myšlenek.

Pak zpozoroval psa, spícího v rohu místnosti. Usmál se.

"Chceš zachránit toho psa?"

"Chci zachránit všechno. "

"Všchno nelze. Je příliš mnoho zla."

"Ale už se zastavilo. Lidé zmoudřeli."

"Ne. Jenom přemýšlejí jak dál. "

"To není pravda!"

"Nikdy nelžu. Pamatuj si to." Stařec se nezlobil.

Stál klidně, jako vždy, když s Mužem mluvil. Ani se nepohnul, neházel rukama, nerozveselil se a ani se nerozzlobil.

"Proč lidé touží po objevech?" zeptal se pak Muž tiše.

"Protože bez nich by nebyl svět. "

"I za takovouhle cenu?"

"Jednou musí přijít konec. Nezazlívej jim to."

"Nemám jim dávat vinu?"

"To klidně můžeš, budeš mít pravdu. Ale svět musí žít v pokroku."

"Pokrok překročil míru," Muž se roztrásl vzteky, "pokrok má pomáhat lidstvu, usnadnit mu žít."

"Jste si tím sami vinni," řekl kamenně Stařec. Zamračil se a zmizel.

Muž měl v očích slzy.

"Víte, že zbytečně ztrácíte čas?" Řekl mu jednou Nadřízený v jeho podniku.

"Mohu se zeptat, co tím míníte?"

"Ale jistě. Dělejte svou práci. Na nic víc nemyslete. Nesmíte myslet. Proč myslíte?"

"Dovolte..."

"Nevidím rád tyhle myslitele. Co si myslíte, že vymyslíte? Patent na rozum?"

"Neříkejte mi tyhle fráze," řekl znechuceně Muž a začal uvažovat o rozvázání pracovního poměru.

Nechtěl, aby mu nějaký hlupák zakazoval myslet.

Doma pohladil psa a usnul. Zdálo se mu o samých chytrých lidech. S hrůzou v tom snu zjistil, že jediný, kdo je na celém světě hloupý, je on sám. Ihned se probudil a chtěl na ten sen zapomenout. Nešlo to, protože takové sny si pamatujeme celý život. Chudák Muž.

Ještě pořád se neozval Hlas.

Muž se cítil sám, rozhodl se tedy zajít do společnosti. Bylo tam mnoho pánů a dam, mnoho chlapů a holek, mnoho děvčat a kluků, mnoho stařen a starců. Všichni se bavili nebo se nebavili. Všichni se smáli nebo plakali. Všichni zpívali nebo mlčeli, protože neměli hudební sluch. Nikdo jen tak nestál. Jen Muž. Nechtěl se bavit, ani smát ani zpívat nechtěl.

Chtěl poznat charakterního člověka.

"Nebud' smutný," všimla si ho tam Dívka.

"Nemám důvod se smát," řekl a vypadal jako ten nejsmutnější člověk na světě.

"To já mám důvod se smát pořád," řekla a zasmála se. Byla mu protivná.

"Co ty vůbec víš?" Napadlo ho ji prozkoumat. Zarazila se.

"Umím spoustu věcí. Číst, psát, mluvit, smát se..."

"Počkej, zadrž. To umí každý. Ale ostatně se tě ptám, co víš. Ne, co umíš."

"Nebavíš mě," znuděně kýchla, "je to pravda."

Ušklíbla se ještě, pokrčila rameny a potom rychle odešla.

"Ale kde ji hledat?!" zavolal ještě za ní.

"Připomínáš mi Hlas," řekl si už jen tak pro sebe. A vůbec se mu nechtělo smát.

Hledal ale dál.

"Co tu tak stojíš?" Oslovil ho otrhaný chlap. Mluvil hrubým hlasem a tvářil se vesele.

"Co bych nestál?"

Chlap se zazubil. Chyběly mu dva nebo tři zuby, ale asi si s tím hlavu nelámal.

"Já jen, jestli nemáš cigáro."

"Ne"

"Tak náký prachy. "

"Taky ne."

"Seš divnej," chlap se zatvářil zklamaně, "co, člověče, máš?"

Pokrčil rameny: "Nic. Jen víru."

"Jakou víru?"

"V sebe a v lidi. A že nezanikne svět. Budeš se divit, ale mám ho rád. "

Chlap pokýval hlavou: "Co bych se divil. Vždyť to my všichni."

"Proč ho tedy ničíte?"

"Já ho, hochu, neničím."

"Kdo tedy?"

"To nikdo neví. Snad se ničí sám. Ale to je asi blbost," připustil nakonec a zesmutněl.

Z jeho tváře se vytratila veselost.

"Cejtím, že máš pravdu, ale že s tím nic nezmůžeš. Seš sám."

"A ty bys mi pomohl?" zeptal se Muž s velikou nadějí.

"Rád bych. Ale víš, myslím, že tomu nerozumím. Nezapívám se tím. Je to na mě moc složitý. Musíš najít pořádný lidi, který ti budou rozumět a spolupracovat s tebou. Sám nic nezmůžeš. "

"Ale kde ti lidé jsou?" rozeštkal se Muž, "kde sakra jsou? Nemůžu je najít. "

"Asi je jich málo," prohodil chlap a šel svou cestou. Bylo té moudrosti až moc. Přestával jí rozumět. Muž se vůbec nesmál. Bylo mu hůř než před chvílí. Odešel ze společnosti, protože mu nepomohla. Nenašel tam, co hledal a byl zklamaný. Ale to je lidské. Byl zklamaný a hladil psa. Pes spokojeně vrčel a nevěděl o pánových problémech. Asi by mu ho bylo moc líto. Třeba by z té lítosti i zemřel.

Ještě, že nic nevěděl.

"Nerad tě budím, ale mám špatnou zprávu," probudil ho Stařec. Muž vyskočil z postele.

"Už není ani jedno zvíře," řekl Stařec.

"CO?!!!"

Muž myslel, že omdlí, že zařve, že zemře, že vzlétne k nebi.

Nestalo se nic. Jenom stál a třásl se.

Potom pomalu, v krátkých intervalech říkal: "Ne, to není možné. Ne."

Stařec ho nechal. Nechal ho, aby se s touto skutečností vyrovnal. Aby dokázal z ní nezešílet.

Teprve za nějaký čas se na něj Muž obrátil: "Ale Arnold..."

"Tentokrát to nebyla jeho vina. "

"Čí?!" křikl Muž.

"Svým způsobem to zavinil, ale ne v důsledku dalšího vynálezu."

"V důsledku čeho?!"

"V důsledku předchozího vyhynutí ptáků, ryb a plazů."

"Jak je to možné?" vyhrkl překvapeně Muž.

"To nevím," přiznal nerad Stařec a zčervenal. Byla to první věc, kterou nevěděl. Muž se toho polekal.

"Je to nad mé síly. To už je opravdový zánik," pronesl vážným hlasem.

"Jsem zvědavý, jak dál hodláte žít."

"To já taky," povzdechl Muž a potom ho něco napadlo.

"Pes. Kde je můj milovaný pes?" Hledal ho po celém domě, ale pes nepřiběhl jako jindy.

Nezavrtěl ocasem a neolízl mu nos. Pes nebyl.

A Muž všechno pochopil.

Ted' jen čekal, kdy přijde konec.

Jako umírající troska nad hrobem.

Jako pták, polapený do sítě.

Jako ryba ve vyschlé louži.

Jako nedočtená knížka.

Pochopil konec.

Už nemohl víc pochopit.

A slyšel Hlas se potichu smát, potom víc a ještě víc. Hlas začal řvát smíchy.

Poslední Krok

"Snažme se zabránit všeobecné panice a napětí," četl v novinách, které opět začal číst," je v našich silách se naučit žít bez zvířat. Maso už není jediným zdrojem obživy, jako to bylo v dávných letech. Nahradili jsme ho masem sójovým, nahradili jsme maso zeleninou a ovocem. Nepotřebujeme živočichy pro jejich kůže, srst a kosti. Máme všechno i bez nich. Známe nejrůznější náhražky, které jsou mnohem kvalitnější. Máme elektronické psy, kočky a papoušky. Lidé bez svých miláčků nezůstanou. "

Ale lidem nebylo příjemně.

"PRYČ s Arnoldem a jeho vynálezy!!! "řval dav napravo a "Pryč s Arnoldem!!!!" řval dav nalevo.

Muž neřval nic. Jenom se usmíval. Smutně se usmíval.

Najednou křičí "Pryč!"

Kdo ještě před pár dny křičel něco docela jiného.

Kdo?

Vy! Lidé! Ti samí lidé!!! Usmíval se a necítil nenávist.

Jenom mu pukalo srdce.

Čekal, kdy pukne docela.

A lidé se snažili napravit, co spáchali. Jenomže mnoho toho napravit nešlo.

Snažili se, bojovali o život, který pomalu umíral.

Muž se nesnažil. Zase stál mimo. Zase jim nerozuměl. Co chtěli sakra zachránit?

Ale potom se podíval na zem a udivila ho existence života. V podobě rostlinstva. Podivil se, že dříve neviděl stromy, keře, trávu, květiny. Podivil se, že neviděl dřív jejich krásu. A přišlo mu líto té krásy, protože věděl, že zahyne. Jako všechno.

Arnold zmizel. Nikdo nevěděl, kam odešel. Kam utekl před rozhněvaným lidstvem.

Ale byly důležitější věci.

Nyní neměl nikdo čas na nenávisť.

Lidé byli smutní. Jejich oči se konečně uzdravily. Ale bylo asi pozdě. Stromy hynuly, květiny vadly, keře sesychaly a nové rostliny neměly sílu prorazit tvrdou zem. Lidé měli hlad a neměli nic k jídlu.

Mladí zestárli a staří předčasně zemřeli. Byl to smutný pohled. Nebyl jediný člověk, který by se smál.

Jediný člověk, který neměl hlad. Jediný, který se nebál konce.

Kromě toho, který stál od samého začátku jinde než ostatní. Muž neměl hlad, smál se a neměl strach.

A všichni jím pohrdali, ale záviděli mu.

Kam přišly objevy a vynálezy? Kam se schovali vědci a vynálezci?

Kam se schoval lidský mozek, který toho tolik vymyslel?

Utekli jinam?

Kam?

Do jiného světa?

Ale vždyť jiný svět není.

Zemřeli?

Bolestí a zánikem?

To nevěděl nikdo. Ale bylo jisté, že se nenašel jediný člověk, který by neztratil hlavu a něco vymyslel.

Najednou byli hloupí a bez nápadů.

A malí.

A chudí.

A bez rozumu.

A bez práce.

A bez peněz.

A bez radosti.

A bez ničeho.

Těžko se dýchalo. Ale konec nepřicházel. Lidé si zvykli. Na co si také nezvyknou?

Zůstalo několik stromů, keřů, rostlin a brambory.

Tím končil úhyn zeleně. Jakoby se zastavil. Jakoby nechtěl úplný zánik.

A lidé začali být šťastní za to málo. A připadali si zas bohatí.

A s rozumem.

A s penězi.

A s úspěchem.

A s radostí.

Něco měli. A Muž se divil této změně. A každý den si prohlížel těch několik stromů, keřů, rostlin a brambor. Kolem byla hlína a nic. Zdálo se mu, že je v zázraku, v pohádce. Každý den se sem chodil dívat a plakal při tom. Ta slaná voda slz prospívala rostlinám. Zelenaly se a kvetly, ale víc jich nebylo. Ale nehynuly. Byly to zvláštní rostliny. Muž bloudil tichým světem a nepřemýšlel.

Jen tak chodil a najednou uslyšel bzukot.

Nepříjemný bzukot odporných tvorů, které znal celý svůj život a které nikdo neměl rád.

Moucha si mu sedla na dlaň a začala si čistit nohy. Muž se na ni díval. Tak mouchy to přežily.
A myslel si, že se zblázní. Protože to nepřežili motýli, hezcí brouci a vážky.
Protože zůstaly hnusné mouchy.
Seděl, díval se na ni a přestal věřit. Slyšel silnější bzukot, much přilétalo víc a víc.
Z čeho ty potvory žijí? Přemýšlel a bylo mu hrozně.
Chtěl zemřít.
Došel ke svým milovaným rostlinám, chtěl u nich zemřít. Chtěl mít alespoň trochu hezkou smrt.
Ale přišel jen na prázdné místo, na holou pláň.
Nenašel to zelené místo, a přece ho tak znal.
Našel by k němu cestu i po tmě, i kdyby oslepl.
Ale nemohl ho teď najít.
Muž si nepřipustil, že už není. Jen si pořád říkal, že tady někde musí už konečně být. Tady někde.
Hledal to místo a mouchy mu bzučely kolem uší. Štípaly ho a otravovaly, jak to jen mouchy dovedou.
Zabil jednu a přiletělo pět. Tak už to bývá. Hledal to místo se zelení a docházely mu síly.
Nastala tma a Muž upadl. Nemohl jít dál. Rozhlédl se. Kolem bylo ticho a mrtvo.
I mouchy mlčely.
Byl sám na celém světě.
Už nebylo zvířat, už nebylo rostlin a nebylo ani lidí.
Jenom On.
Začal plakat.
"PROČ ZROVNA JÁ????!!!"
Naříkal a nebylo mu pomoci.
"Proč zrovna já musím ten konec vidět?"
Plakal a rval si vlasy.
"Já, který jsem ho tušil už od samého začátku?!!!"
"Já!" křičel a odpovídala mu ozvěna. Ze všech stran slyšel jen svůj vlastní hlas.
"Dědo, jsi tu někde?" Zašeptal zoufale, "vezmi mě s sebou. Chci také zmizet. Nemůžu tu být."
A Stařec se před ním objevil a řekl: "Už tu nemůžeš zůstat. Vezmu tě s sebou a budeme spolu hledat nový svět. "
Muž kývl.
A potom zmizeli.
Možná ten svět najdou.

1991, Praha